

रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको आ.व. २०८०/०८१ को बजेट वक्तव्य

सभाध्यक्ष महोदय,
सभा सदस्यज्यूहरू।

नेपालको स्वतन्त्रता सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकता, स्वाधीनता र स्वाभिमानलाई अक्षुण्ण राखि जनताको सार्वभौमिक अधिकार, स्वायत्तता र स्व-शासनको अधिकारलाई आत्मसाथ गर्दै राष्ट्र हित, लोकतन्त्र र अग्रगामी परिवर्तनका लागि नेपाली जनताले पटक पटक गर्दै आएका ऐतिहासिक जनआन्दोलन सशस्त्र सङ्घर्ष, त्याग र बलिदानका गौरवपूर्ण इतिहासलाई स्मरण एवम् सहिदहरू तथा बेपत्ता र पिडित नागरिकलाई सम्मान गर्दै सामन्ती, निरंकुश, केन्द्रिकृत र एकात्मक राज्यव्यवस्थाले सिर्जना गरेको सबै प्रकारका विभेद र उत्पीडनको अन्त्य गर्नका लागि अबलम्बन गरेको सङ्घीय शासन अन्तर्गत स्थापित ७५३ स्थानीय सरकार मध्येको रैनादेवी छहरा गाउँ सरकारको गाउँसभाको १४ औं अधिवेशनमा उपस्थित भएका छौं। दिगो शान्ति सुशासन, विकास र समृद्धिका लक्ष्य हासिल गर्नका लागि नेपालको संवैधानिक व्यवस्था अनुरूप स्थानीय सरकारको रूपमा अधिकार सम्पन्न रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको गरिमामय यस १४ औं गाउँ सभामा रैनादेवी छहरा गाउँ सरकारको आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को वार्षिक बजेट सम्मानित गाउँ सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको अनुभूति गरेको छु। आजको यस ऐतिहासिक दिनमा लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, सङ्घीयता, धर्म निरपेक्षता, समावेशिता, सामाजिक न्याय र समानताका लागि जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने महान सहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। सामाजिक न्याय, समानता, स्वाधीनता र समृद्धि प्राप्तिका आन्दोलनहरूमा योगदान गर्नुहुने सम्पूर्ण नेपाली दाजु-भाई, दिदी-बहिनी प्रति हार्दिक सम्मान प्रकट गर्दछु।

राजनीतिक क्रान्ति हामीले पुरा गरी राजनैतिक अधिकारहरू प्राप्त गरिसकेका छौं। संविधान कार्यान्वयनको सिलसिलामा स्थानीय तहको दोश्रो निर्वाचन पश्चात दोश्रो वार्षिक बजेट अन्तर्गत आ.व. ०८०/०८१ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम सम्मानित गाउँसभाको १४ औं अधिवेशनमा प्रस्तुत गर्दैछु। अब स्थानीय शासन र विकास निर्माणमा प्रत्येक नागरिक आफै संलग्न हुने वातावरण बनेको छ। विकसित परिस्थितिलाई आर्थिक, सामाजिक रुपान्तरणको अवसरको रूपमा उपयोग गरी जनताको चाहनाहरू पुरा गर्ने अबको हाम्रो बाटो भनेको तिब्र आर्थिक, सामाजिक सकारात्मक रुपान्तरण नै हो।

आगामी आर्थिक वर्षको बजेट निर्माण गरिरहँदा स्वशासित, सम्मुनत, समृद्ध र समतामूलक गाउँपालिकाको भावी तस्वीरलाई सामुन्ने राखेर आर्थिक नीति कार्यक्रम र योजनाहरू तय गरेको छु। स्थानीय श्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन गरी उच्च दरको आर्थिक वृद्धि गर्ने, साधन श्रोत र अवसरको न्यायोचित वितरण गर्ने, दिगो विकासको लागि पूर्वाधार निर्माण गर्ने, सन्तुलित रूपमा वडागत विकास गर्ने तर्फ यो बजेट केन्द्रित गरेको छु।

मैले बजेट कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्दै गर्दा रैनादेवी छहरा गाउँपालिका, गाउँपालिका बाहिर र विदेशमा रहनु भएका यस गाउँपालिकाबासी तथा शुभचिन्तक, दाजुभाई, दिदी बहिनीहरूले रैनादेवी छहराको विकासको लागि देखाउनुभएको चिन्ता, चासो र तत्परतालाई उच्च सम्मान प्रकट गर्न चाहन्छु। छिमेकी गाउँपालिकाहरूको सद्भावपूर्ण व्यवहार, विकास साझेदारहरूको रैनादेवी छहरा प्रतिको चासो र आम नागरिकको सद्भाव र सहयोगको प्रतिबद्धताबाट म उत्साहित भएको छु।

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को बजेट तयार गर्दै गर्दा नेपालको संविधानको अनुसूची ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारको सूची, संविधानमा उल्लेखित मौलिक हकहरू, संविधानमा उल्लेखित राज्यका नीतिहरू, धारा ५९ को आर्थिक अधिकार, भाग १९ का स्थानीय आर्थिक कार्यप्रणाली, नेपाल सरकारबाट स्वीकृत सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, सङ्घीय सरकारले निर्माण गरेको आवधिक योजनाले लिएका नीति तथा प्राथमिकताहरू, प्रदेश सरकारको आवधिक योजनाले लिएका लक्ष्यहरू, स्थानीय ऐन कानूनमा उल्लेखित प्राबधानहरू, विकास समसामयिक मुद्दाहरू अन्तर्गत दिगो विकासका लक्ष्यहरू, जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन, लैङ्गिक सशक्तिकरण, वातावरणमैत्री स्थानीय शासन जस्ता विषयलाई ध्यानमा राखेको छु।

बजेटका उद्देश्यहरू:

आगामी आर्थिक वर्षको बजेटका उद्देश्यहरू निम्न बमोजिम राखेको छु।

- कृषि पेशाहरूलाई व्यावसायीकरण, विविधिकरण तथा यान्त्रीकरण तर्फ उन्मुख गराउँदै युवा जनशक्तिलाई उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धिमा आकर्षित गरी उच्च आर्थिक वृद्धि गर्ने।
- समय समयमा आउने माहामारी रोगको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्ने र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सबै नागरिकहरूको पहुँचमा पुऱ्याउने।
- स्थानीय स्तरमा प्राप्त स्रोत र साधनको अधिकतम परिचालन गरी उच्च अर्थिक वृद्धि हासिल गर्ने।
- प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षामा जोड दिँदै शैक्षिक क्षेत्रको गुणस्तरमा सुधार ल्याउने।
- भौतिक पूर्वाधारको विकास मार्फत जीवनशैली परिवर्तन गर्दै लैजाने।
- आय र रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गर्दै गरिबी घटाउने।
- अवसरको सृजना गर्दै सामाजिक सुरक्षा तथा समावेशिकरणको अवधारणालाई अत्मसाथ गर्ने।
- रैनादेवी छहराबासीलाई गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गरी सेवामा सन्तुष्टि प्रदान गर्ने।
- विकास कार्यक्रमलाई जनसहभागितामा आधारित गरी रोजगारको अवसर सिर्जना गर्ने।

प्राथमिकताका क्षेत्रहरू:

बजेट बाँडफाँड गर्दा मैले देहायका क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेको छु।

- कृषि तथा पशु, खानेपानी तथा सरसफाई
- रोग व्याधि सङ्क्रमण नियन्त्रण तथा विपद् व्यवस्थापन
- शिक्षा, स्वास्थ्य, सिँचाई र स्थानीय पूर्वाधार
- पर्यटन, वन र उद्योग
- सामाजिक सुरक्षा र समावेशिकरण
- सेवा प्रवाह, सुशासन प्रबर्द्धन र वातावरणको संरक्षण तथा बहुआयामिक विषयको विकास।

सभाध्यक्ष महोदय,

अब म आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु।

"आर्थिक, सामाजिक, पर्यटन र पूर्वाधार- समृद्ध रैनादेवी छहराको मुल आधार" भन्ने नारालाई आत्मसात गर्दै रैनादेवी छहरा गाउँपालिकालाई विकासको पथमा अगाडि लैजानको लागि गाउँपालिकाले सारेको ठूला योजना अन्तर्गत सुन्दरेढुङ्गा-जुठापौवा-सालझण्डी मोटरबाटोलाई सङ्घीयको समपूरक योजनाको रूपमा अगाडि बढाएको छु। उक्त योजनाको लागि सङ्घीय समपूरक कोषबाट रु. १,३५,००,०००/- (एक करोड पैतिस लाख रुपैयाँ) र गाउँपालिकाबाट रु. १,३५,००,०००/- (एक करोड पैतिस लाख रुपैयाँ) गरी रु. २,७०,००,०००/- (दुई करोड सत्तरी लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। गाउँपालिकालाई सडक सञ्जालमा जोड्नको लागि छहरा-तान्सिङ्गल-सातमुरे कालोपत्रेको लागि संघीय समपूरक कोषबाट रु. ५०,००,०००/- (पचास लाख रुपैयाँ), प्रदेश समपूरक कोषबाट रु. २५,००,०००/- (पच्चीस लाख रुपैयाँ) र गाउँपालिकाबाट रु. १२५०००००/- (एक करोड पच्चीस लाख रुपैयाँ) गरी जम्मा रु. २,००,००,०००/- (दुई करोड रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। गाउँपालिकालाई तीन जिल्ला जोड्ने उद्देश्यले रैनादेवी छहरा गाउँपालिकालाई अर्घाखाँची सँग पहुँच मार्ग गराउन धजाबान्ने-पेलाबास-तालपोखरा- अर्घाखाँची मो.बा.लाई प्रदेश समपूरक अन्तर्गत रु. २५०००००/- (पच्चीस लाख रुपैयाँ) र गाउँपालिका तर्फबाट रु. २५,००,०००/- (अक्षरूपी पच्चीस लाख रुपैयाँ) गरी जम्मा रु. ५०,००,०००/- (पचास लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। त्यस्तै गरी मेहलछेंढा-बुढीदमारमा प्रदेश समपूरक अन्तर्गत रु. २५,००,००० (पच्चीस लाख रुपैयाँ) र गाउँपालिकाको तर्फबाट रु. २५,००,०००/- (पच्चीस लाख रुपैयाँ) गरी जम्मा रु. ५००००००/- (पचास लाख रुपैयाँ) तथा ताडसिंगल — सोमादी - सिदेश्वर मोटरबाटोमा देश समपूरक अन्तर्गत रु. २५,००,००० (पच्चीस लाख रुपैयाँ) र गाउँपालिकाको तर्फबाट रु. २५,००,०००/- (पच्चीस लाख रुपैयाँ) गरी जम्मा रु. ५०,००,०००/- (पचास लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। साथै मैदिगा देखी गाउँपालिका सम्मको बाटो मर्मत तथा सिमाना रहेको जटील बाटो घुम्ती ढलानका

निम्ती समेत आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । गाउँपालिका गरिनुपर्ने ठूला योजना तथा विकासलाई दिगो गराउनका लागि सङ्घ तथा प्रदेश सँगको सहकार्य र समन्वयलाई अगाडी बढाउने नीति अंगिकार गरेको छु । अब म विषयगत क्षेत्र तर्फ प्रवेश गर्दछु ।

कृषि/पशु:

“वर्तमानको आवश्यकता — कृषिमा आत्मनिर्भरता” भन्ने नारालाई आत्मसाथ गर्दै कृषिलाई व्यावसायिकरण विविधिकरण तथा यान्त्रीकरणमा जोड दिँदै कृषि उत्पादनमा मात्रात्मक र गुणात्मक वृद्धि गरी कृषि र पशुजन्य उत्पादन निर्यात गरी नागरिकको आय आर्जनमा वृद्धि गर्ने तर्फ बजेट लक्षित गरेको छु । कृषि विकास र पशुपालन क्षेत्रको समग्र विकासको लागि कुल रु. २,३६,४४,०००/- (दुई करोड छत्तिस लाख चौवालिस हजार रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । किसानको मागलाई मध्यनजर गरी मिनीटिलर(हाते ट्रयाक्टर) वितरणको लागि र कुटानी पिसानी मिलमा आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । आवश्यकता र सम्भाव्यताको लेखाजोखा गरी कृषकहरूलाई आवश्यक पर्ने मागमा आधारित कृषि सामग्री वितरण को लागी रकम विनियोजन गरेको छु । यस गाउँ पालिमा कृषि क्षेत्र को विकासको लागी कृषि उपज स्कलन केन्द्र निर्माण तथा घाँसको श्रोत केन्द्र स्थापना गरिनेछ । साथै कृषि उपज बजारीकरण को लागी कोल्ड च्याम्बर निर्माण गरिनेछ । यस वर्ष कृषकको लागत संकलनका लागी कृषक सुचिकरण कार्य अगाडि बढाइनेछ । तरकारी खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम तथा तरकारी बाली पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

पर्यटन:

रैनादेवी छहरा गाउँपालिकालाई पर्यटकीय हबको रूपमा विकास गर्दै लगिने छ । गौरवको आयोजनाको रूपमा रहेको ऐतिहासीक धार्मिक स्थल रैनादेवी मन्दिरको विकासको लागि रु.६५,००,०००/- (पैसठ्ठि लाख रुपैयाँ) बजेट विनियोजित गरेको छु । गाउँपालिका भित्र रहेका मन्दिरहरूलाई संरक्षण गर्दै पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्दै लगिने छ । उक्त कार्यको लागि संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकार संग समन्वय गर्दै अगाडी बढिनेछ ।

सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्र:

सहकारीलाई उत्पादनसँग जोडिने नीति अबलम्बन गरिने छ । कृषिमा आधारित सहकारीलाई विशेष प्रोत्साहन गरिने छ । समग्र सहकारी क्षेत्रको विकासको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । लघुवित्तहरूको सेवालाई जनमैत्री बनाउन आवश्यक कदम चालिने छ । सहकारी तालिमको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन

गरेको छु। साथै सहकारीबाट मासु र दुध बिक्री वितरण गर्ने किसानलाई प्रोत्साहनको लागि ढुवानी अनुदान बापतको लागि रु.११,००,०००/- (एघार लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु ।

शिक्षा:

समाजको ज्योतिको रूपमा रहेको शिक्षाको गुणस्तर सुधारको लागि विशेष ध्यान दिइने छ। शिक्षालाई व्यावसायिकता तर्फ उन्मुख गर्न रु.२९,८४,१०,०००/- (उनान्तिस करोड चौरासी लाख दश हजार रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । शिक्षाको प्रारम्भ बिन्दु बाल शिक्षाको भौतिक पक्ष र समग्र गुणस्तर सुधारको लागि रकम विनियोजन गरको छु। शिक्षा व्यवस्थित गर्न र प्र.अ.को र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकासको लागि तालिमको व्यवस्था गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। कक्षा ८ को परिक्षा सञ्चालन, लगायत शिक्षा विकाससँग सम्बन्धित शिर्षकको लागि पर्याप्त रकम छुट्याएको छु। नमूना क्याम्पसको रूपमा विकास गर्नको लागि भैरव बहुमुखी क्याम्पसको लागि रु.५,००,०००/- (पाँच लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। प्राविधिक र व्यावसायिक शिक्षाको लागि विशेष ध्यान दिएको छु। ई.सि.डी., तथा कार्यालय सहयोगीको तलबमानमा रु.५००/- (पाँच सय रुपैयाँ)ले वृद्धि गरेको छु र लेखा कर्मचारीहरूको रु.१,०००/- (एक हजार रुपैयाँ)ले वृद्धि गरेको छु र त्यसको लागि रु.१,१४,००,०००/- (एक करोड चौध लाख रुपैयाँ) बजेट विनियोजन गरेको छु । सिमान्तकृत कुमाल समुदाय दिवा खाजा कार्यक्रम र पोषाक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। गाउँपालिका स्तरीय स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणको लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु । विद्यालयबाट खेलाडी उत्पादनका लागि राष्ट्रपति रनिङ्ग शिल्ड प्रतियोगितामा रु.४,००,०००/- (चार लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । १ देखि ५ कक्षा सम्मका बालबालिकालाई विद्यालय आउने वातावरणको सिर्जना गर्न दिवा खाजा कार्यक्रमको निरन्तरता दिँदै आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । विद्यालय-नर्स कार्यक्रमको अवधारणा अनुरूप भैरव नवदीप मा.वि.मा यस कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै अन्य विद्यालयहरूमा आवश्यकताको आधारमा कार्यक्रम विस्तार गर्ने गरी आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।

स्वास्थ्य:

गाउँपालिकाबासी सम्पूर्ण नागरिकको स्वास्थ्य बीमा गर्ने नीति अनुरूप निशुल्क स्वास्थ्य बीमाको लागि रु.४,००,०००/- (चार लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। साथै ५० (पचास) प्रतिशत स्वास्थ्य विमा अनुदान कार्यक्रममा रु.३,००,०००/- (पाँच लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । आमा स्वास्थ्य कार्यक्रम अन्तर्गत "सुत्केरी आमा पोसिलो खाना" शिर्षकको लागि रु.५,००,०००/- (पाँच लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। स्वस्थ बा-आमा कार्यक्रम अन्तर्गत डाक्टर सहित घर-घरमै गई जेष्ठ नागरिकको स्वास्थ्य परीक्षणको लागि रु.१,५०,०००/- (१ लाख ५० हजार रुपैयाँ) छुट्याएको छु। पैसाको अभावमा कुनै पनि नागरिकको सामान्य रोगबाट समेत ज्यान नजाओस् भन्ने उद्देश्यले स्वास्थ्य उपचार सहयोग कोषमा रु.३,००,०००/- (तीन लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। महिला स्वयम सेविका मासिक यातायात रु.१,२५०/- (एक हजार दुई सय

पचास रुपैयाँ) बाट २५० ले वृद्धि गरी मासिक रु.१,५००/- (पन्ध्र सय रुपैयाँ) हुने गरी बजेट विनियोजन गरेको छु। उक्त योजनाका लागि रु.१२,९६,०००/- (बाह्र लाख छयानब्बे हजार रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । जनताले स्वस्थ बाँचन पाउने हकलाई सुनिश्चिता गर्न आकस्मिक कक्ष स्थापनाको लागि रु.२२,००,०००/- (बाईस लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु ।

खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम:

"स्वच्छ खानेपानी स्वस्थ जीवन" भन्ने मूल मन्त्रलाई आत्मसात गर्दै खानेपानी तथा सरसफाई विभिन्न योजनामा आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। हरेक नागरिकको घर-घरमा स्वच्छ खानेपानीको लागि एक घर एक धारा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। यस कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु । यो आर्थिक वर्षमा भट्टे लिफ्ट खानेपानी, बल्लेङ्गगढी लगायतका योजना सम्पन्न गरिनेछ। उक्त खानेपानीका निम्ति आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। समग्र खानेपानी विकासको आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । गाउँपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि रकम विनियोजन गरेको छु ।

संस्कृति प्रवर्धन:

पञ्चेबाजा संरक्षण कार्यक्रम, सरायँ नाँच प्रवर्धन, मारुनी नाँच, भैलो, सोरठी नाँच तथा लाखे नाँच, तीज गीत, न्वागी महोत्सव र भजन किर्तन लगायत स्थानीय संस्कृति संरक्षण र विकासको लागि बजेट विनियोजन गरेको छु। रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको क्षेत्र भित्र रहेका मन्दिरहरूको संरक्षणको निम्ति आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। रैनादेवी मन्दिर लगायत सम्पदाको संरक्षण गर्ने निति अङ्गिकार गरेको छु ।

युवा, महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक:

युवा स्वरोजगार अन्तर्गत पशु फर्म व्यवस्थापन, कृषि तथा यन्त्रीकरण तर्फ आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु। खेलकुद सामग्रीका लागि बजेटको व्यवस्था गरेको छु। "स्वस्थ जीवनयापनका लागि खेलकुद" भन्ने मूल नाराका साथ सञ्चालन हुने अध्यक्ष कप प्रतियोगिताको लागि बजेट विनियोजन गरेको छु। साथै युवाहरूको जोस जाँगरलाई प्रवर्धन गर्नका लागि अध्यक्षसँग महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक कार्यक्रमको लागि रु.१२,००,०००/- (बाह्र लाख रुपैयाँ) र उपाध्यक्षसँग युवा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रु.९,००,०००/- (नौ लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । गाउँपालिका स्तरीय खेलाडी उत्पादन गर्न विविध कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु। महिला उद्यमशील कार्यक्रमको लागि रु. ७,००,०००/- (सात लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान सम्बन्धी क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।

लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण:

एकल महिला उद्यमी कार्यक्रम, महिला सिपमूलक कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, दलित, आदिवासी जनजाती लक्षित कार्यक्रमको निम्ति आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। बालबालिका तर्फ अशक्त, असहाय, अति बिपन्न, अनाथ बालबालिकाको निम्ति छात्रवृत्ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। बालबिवाह सचेतना कार्यक्रमको निम्ति आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। लक्षित कार्यक्रम अन्तर्गत "पाँच अ" छात्रवृत्ति कार्यक्रमका लागि लक्षित कार्यक्रमको लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु। अति गरिब परिवारहरुको लागि कम्तिमा १० जनाको लागि हुने गरी साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना गरिनेछ।

सडक:

गाउँपालिका स्तरीय सडकको निम्ति आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। ठूला योजनालाई सङ्घ तथा प्रदेश स्तरीय समपूरक योजनाको रूपमा रकम विनियोजन गरेको छु। सुन्दरेढुङ्गा-सालझण्डी मोटरबाटो पिच गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु। गाउँपालिका भवन-धजावान्ने-तान्सिङ्गल-सातमुरे मो.बा. कालोपत्रेको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। रुपन्देही, गुल्मी तथा अर्घाखाँची सिमाना सम्म सडक सञ्जाल जोडने नीति अङ्कित गरेको छु र त्यसका निम्ति धजावान्ने-पेलावास-तालपोखरा-अर्घाखाँची, तापसिङ्गल-सोमादी-सिद्धेश्वर हुँदै गुल्मी र मेहलछेंडा-बुढीदमार-जोगदमार हुँदै रुपन्देही मो.बा.का लागि लुम्बिनी प्रदेश र रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाबाट आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। साथै प्रत्येक वडाका मोटरबाटो निर्माण र स्तरोन्नति गर्नको लागि आवश्यक बजेटको व्यवस्था गरेको छु। जुठा-चहला मोटरबाटोको लागि रकम विनियोजन गरेको छु। गाउँपालिका भित्रका बाटोको मापदण्ड तय गरी सम्पूर्ण वडामा सोहि किसिमको मापदण्ड लागु गर्ने बातावरण सिर्जना गर्नको लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु। यो वर्ष मझुवाघाट झोलुङ्गे पुल र सिस्ने झोलुङ्गे पुलको कार्य सम्पन्न गरिनेछ। साथै गाउँपालिका भित्र रहेका झोलुङ्गे पुल अवस्था बारेमा अध्ययन गरी मर्मत सम्भार समेत गरिनेछ। उक्त योजनाको लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु।

सिँचाइ:

सिँचाइ शिर्षकमा आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। कृषि उत्पादनको अवस्था तथा कुलोको अवस्था हेरी सिँचाइ आयोजनामा कुलो मर्मत तथा पक्की कुलो निर्माणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।

वन तथा भू-संरक्षण:

वन तथा भू-संरक्षणको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। आपतकालीन रूपमा भित्रिने बाढी पहिरो विपद्लाई नियन्त्रण गर्न विपद् व्यवस्थापन कोषमा रु.१५,००,०००/- (पन्ध्र लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरको

छु । साथै ग्याबिन जाली खरीदको लागि रु.५,००,०००/- (पाँच लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । दिगो वन व्यवस्थापनका लागी सरोकारवालासँग छलफल लगायत विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन, विपद् व्यवस्थापन:

सम्भावित विपद् व्यवस्थापनको लागि गाउँपालिकाको लागि जाली ग्याबिन खरीदको लागि आवश्यक रकम विनियोजन गरेको छु । वडा कार्यालय तथा प्रहरी चौकीलाई विपद् प्रतिकार्य सामग्री व्यवस्थापनको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । टोल-टोलमा विपद् उद्धार समूह गठन, तालिम र परिचालन गरी अगाडी बढ्ने कार्यक्रम राखेको छु । गाउँपालिका स्तरीय नगर प्रहरीको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु ।

फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापन:

फोहरमैला व्यवस्थापन कार्यको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । जनघनत्व बढी भएका स्थानमा आवश्यकता अनुसार डस्ट बिनको व्यवस्थाको लागि बजेट विनियोजन गरेको छु ।

सेवा प्रवाह:

सरकारी कार्यालयको सेवा प्रवाहलाई अधिकतम जनमैत्री बनाइने छ । कम्प्युटर तालिम, क्षमता विकास तालिम मार्फत कर्मचारीहरूको कार्यक्षमता वृद्धि गरिने छ । हरेक सरकारी कार्यालयमा नागरिक हेल्प डेस्कको निर्माण र सञ्चालन गरिने छ । सूचना व्यवस्थापन प्रणालीलाई सुदृढ गरिने छ । यी सबै कार्यको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । घुम्ती सेवा मार्फत जनताको घर-दैलोमै गएर सेवा प्रवाहको व्यवस्था मिलाएको छु । सो का लागि एकिकृत घुम्ती शिविरका लागि रु.११,००,०००/- (एघार लाख रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु । साथै सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । जनतासँग प्रहरी साझेदारी कार्यक्रम, जनतासँग जनप्रतिनिधि रेडियो कार्यक्रम र गाउँपालिकाको वार्षिक समिक्षा कार्यक्रमको लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु । जनताको सेवा सन्तुष्टि मध्यनजर गर्दै कर्मचारीलाई सेवा प्रवाहमा प्रोत्साहन गर्न सङ्घीय सरकारले बनाएको तलबमानलाई यस स्थानीय तहमा पनि निरन्तरता दिईनेछ त्यसको लागि बजेट व्यवस्था गरेको छु ।

सुशासन प्रबर्धन:

- नागरिक वडापत्र निर्माण तथा अद्यावधिक गरिने छ । डिजिटल नागरिक वडापत्रको समेत व्यवस्था गर्दै लगिने छ ।
- गुनासो व्यवस्थापनको प्रभावकारी संयन्त्र गठन गरिने छ । सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण, सेवाग्राही सन्तुष्ट मापन आदि जस्ता सेवा प्रवाहका नवीनतम अवधारणाको अवलम्बन गरिने छ ।

- जनताको सेवा सन्तुष्टि मापनको सार्वजनिक सुनुवाईको लागि रु.२,५०,०००/- (दुई लाख पचास हजार रकम) विनियोजन गरेको छु ।

बजेट कार्यान्वयन:

आयोजनाहरूको अनुगमन गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतबाट हुने व्यवस्था मिलाइने छ। वडा स्तरीय तथा गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समितिबाट योजनाहरूको नियमित अनुगमन तथा प्रतिवेदन र पृष्ठपोषणको व्यवस्था मिलाइने छ। आयोजनासँग सम्बन्धित विषयगत समिति, विषयगत शाखाहरूबाट समेत नियमित अनुगमन मुल्याङ्कनको व्यवस्था मिलाइने छ। यसबाट बजेट कार्यान्वयनमा अनुशासन र नतिजा प्राप्तिको सुनिश्चितता आउने विश्वास लिएको छु। यस आ.व देखी दोश्रो चौमासिक भित्र योजना सम्झौता गरी कार्यसम्पादन गरीनुपर्ने व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गरिने व्यहोरा सम्मानित गाउँसभामा जानकारी गराउन चाहन्छु । विनियोजित पुँजीगत बजेट खर्च हुन नसक्नु आर्थिक विकासको लागि चुनौतिको विषय बनेको छ । निर्धारित समय र लागतमा कार्य सम्पन्न गर्न, निर्माणमा गुणस्तर कायम गर्न र निर्णयकर्ता तथा निर्माण सम्बद्ध व्यवसायी परिणाम प्रति जवाफदेही हुने प्रणालीको विकास गरिने छ। बजेट कार्यान्वयन कार्यतालिका बनाई सोही बमोजिम कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ।

सभाध्यक्ष महोदय,

अब म माथिका क्षेत्रगत बजेट तथा कार्यक्रमहरूको बजेट कार्यान्वयनका लागि बजेट विनियोजन र श्रोत व्यवस्थाको योजना प्रस्तुत गर्दछु।

यस आर्थिक वर्षको नीति, कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयन गर्न रु. ६५,१८,५५,७६९/- (पैंसठ्ठी करोड अठार लाख पचपन्न हजार सात सय उनान्साठी रुपैयाँ) विनियोजन गरेको छु। कुल विनियोजन मध्ये चालु तर्फ रु.४८,५८,०९,०००/- (अड्चालिस करोड अन्ठाउन्न लाख नौ हजार रुपैयाँ) र पुँजीगत तर्फ रु.१६,६०,४६,०००/- (सोह करोड साठी लाख छयालीस हजार रुपैयाँ) रहेको छ।

आगामी आर्थिक वर्षका लागि अनुमान गरिएको खर्च व्यहोर्ने श्रोत मध्ये आन्तरिक आय तर्फ रु.९०,००,०००/- (नब्बे लाख रुपैयाँ), सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान र राजश्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रु.२०,११,७३,३००/- (बीस करोड एघार लाख त्रिहत्तर हजार तीन सय रुपैयाँ), प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समानीकरण अनुदान तथा राजश्व बाँडफाँडबाट रु.१,३४,०७,४५९/- (एक करोड चौतिस लाख सात हजार चार सय उनान्साठी रुपैयाँ) विनियोजन गरिएको छ। सङ्घीय सशर्त अनुदानको रु.३५,५५,००,०००/- (पैंतिस करोड पचपन्न लाख रुपैयाँ), समपुरक अनुदानमा रु. १,८५,००,०००/- (एक करोड पचासी लाख रुपैयाँ) र प्रदेश समपुरकमा रु.१,००,००,०००/- (एक करोड रुपैयाँ), सङ्घीय विशेष अनुदानको रकम रु. ५०,००,०००/- (पचास लाख रुपैयाँ), प्रदेश सशर्त अनुदान रकम रु.८१,५०,०००/- (एकासी लाख पचास

हजार रुपैयाँ), अधिल्लो वर्ष बचत अनुमानित बजेट रु.३,६१,२५,०००/- (तीन करोड एकसठ्ठी लाख पच्चिस हजार रुपैयाँ) गरी आय आँकलन गरेको छु ।

सभाध्यक्ष महादोय,

यो बजेटको कार्यान्वयनबाट गाउँपालिका समानुपातिक र न्यायपूर्ण विकास सँगै समृद्धिको नयाँ चरणमा प्रवेश गर्नेछ। गाउँपालिकाबासी आम नागरिकहरूको संविधान प्रदत्त मौलिक हकहरू कार्यान्वयन हुँदै जानेछन् भन्ने आशा मैले लिएको छु ।

प्रस्तुत बजेट तर्जुमा गर्दा मार्ग निर्देशन प्रदान गर्नुहुने आदरणीय अध्यक्षज्यू, वडाध्यक्षज्यूहरू, सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरू, विषयगत समिति, विभिन्न विज्ञ, अर्थशास्त्री, राजनीतिक दलका नेताज्यूहरू, नागरिक समूहका अगुवाहरू, सामाजिक अभियान्ता, विषयगत कार्यालयका प्रमुखज्यूहरू लगायत सम्पूर्ण प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु। साथै यस कार्यमा अहोरात्र खटिई नीति, कार्यक्रम र बजेट निर्माण कार्यलाई सफल बनाउनुहुने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु। बजेट निर्माण कार्यमा अहोरात्र खटिनुहुने राष्ट्रसेवक कर्मचारी टिम लगायत सम्पूर्णलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु।

अन्त्यमा रैनादेवी छहरा गाउँपालिकाको विकासमा टेवा पुऱ्याउनुहुने सबै करदाताहरू, सङ्घीय सरकार, प्रदेश सरकार, गैर सरकारी तथा सामुदायिक संस्थाहरू लगायत रैनादेवी छहराबासी र रैनादेवी छहरा गाउँपालिकालाई माया गर्नुहुने सम्पूर्ण आमा-बुवा, दाजु-भाई, दिदी-बहिनीहरूलाई यस अवसरमा हार्दिक आभार प्रकट गर्दै यो बजेटको सफल कार्यान्वयनमा समेत सबैको पूर्ण सहयोग पाउने विश्वास गर्दछु।

धन्यवाद !